

РЕЦЕНЗИЯ

на доц. д-р Неда Златинова Балканска

за преподавателската и научноизследователската дейност

на гл. ас. д-р Пенка Тодорова Шапкова-Танева,

кандидат за академичната длъжност „доцент“ в Софийски Университет

„Свети Климент Охридски“ по област на висше образование:

1. Педагогически науки 1.2. Педагогика

(Специална педагогика-Педагогика на деца с интелектуална недостатъчност)

1. Конкурсът за академичната длъжност „доцент“ по Специална педагогика за нуждите на Факултета по науки за образованието и изкуствата към Софийски Университет „Св. Кл. Охридски“ е законно обявен в ДВ, бр. 74/21 август. 2020 г. Конкурсът е обявен и се провежда при спазване на всички клаузи от ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение. Това дава право на Научното жури да проведе оценяването на кандидата в съответствие с чл. 24 от ЗРАСРБ и чл. 53 от Правилника за прилагане на закона. Кандидатът е представил пълния комплект от необходими документи по процедурата.

2. В конкурса участва само един кандидат – гл. ас. д-р Пенка Тодорова Шапкова-Танева, понастоящем преподавател в Софийски Университет „Св. Кл. Охридски“, Факултет по начална и предучилищна педагогика, катедра Специална педагогика.

3. Данни за кандидата. Гл. ас. д-р Пенка Шапкова завършва средното си образование през 1992 г. в СОУ „Христо Смирненски“, гр. Хисаря, с хуманитарен профил. Магистър е по Специална педагогика със специализации по Логопедия и Педагогика на деца с интелектуална недостатъчност към СУ „Св. Климент Охридски“, с година на завършване – 1997. В същия период на обучение кандидатката получава и диплома за завършена втора специалност в рамките на същото висше учебно заведение по специалност Културология. От 2002 г. до настоящия момент гл. ас. д-р Пенка Шапкова е преподавател в СУ „Св. Климент Охридски“, катедра Специална педагогика. През 2013 г. защитава докторска дисертация на тема: " Когнитивно функциониране и възможности за обучение при деца със синдром на Даун" с научен ръководител: проф. д-р К. Караджова. През целия период от 2002 г. до момента кандидатката участва в редица обучения, свързани както с повишаване на нейната квалификация като специален педагог, така и с изследователските и

преподавателските ѝ умения. Като отделни примери мога да посоча обученията по Сензорна преработка и Brain Gym“, „Презентация и презентиране“, „Академично писане“ и т.н. Всичко това е доказателство за последователността в интересите и усилията на д-р Шапкива да се развива и повишава своята квалификация.

4. Научноизследователска дейност на кандидата

4.1. Научната продукция на гл. ас. д-р Пенка Шапкива-Танева, до момента, включва 42 публикации, от които 38 подлежат на рецензиране за целите на конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“.

Те могат да се представят по следния начин:

Жанр	Брой	Самостоятелна публикация	Съавторство
Монографии, книги глави от книги	3	2	1
Студии, статии	35	31	4

От цялостната продукция могат да се диференцират няколко основни направления на научноизследователските интереси на кандидата: Децата със синдром на Даун. Налице е сериозна научна продукция, свързана с проблемите на групата на деца със синдром на Даун. Гл. ас. Пенка Шапкива-Танева умело съчетава научната информация с нейното практическо приложение, което придава висока стойност на нейните публикации. Няма как да не отбележа хабилитационния труд за присъждане на академичната длъжност „доцент“ на тема **„Подходи за личностно развитие, подкрепа и приобщаване на деца със синдром на Даун“**. Наред с богатата теоретичната база по проблема са представени полезни практически модели за стимулиране на общото развитие и преодоляване на конкретни дефицити, характерни за децата със синдром на Даун. Като допълнителна илюстрация авторката описва единични случаи от своята практика и прилага резултати от проведени собствени проучвания върху образователната практика на деца със синдром на Даун. Резултатите от него предоставят допълнителна ценна информация относно спецификите, които проявява изследваната група деца, както и насоки за усъвършенстването на методите на работа. Следва да се отбележи, че това е може би първият труд, посветен на тази тема в българската научна литература, който представлява интерес за широк кръг читатели-специалисти в различни институции-специални и общообразователни педагози и родители на деца със синдром на Даун.

Интересът към темата за синдрома на Даун е плод на дългодишна, задълбочена и последователна научна дейност на кандидата. В тази посока мога да отбележа предишни публикации на гл. ас. Шапкова-Танева-доказателство за изследователските проучвания по темата, които демонстрират логическия път на изграждането на цялостна теоретико-практическа концепция на авторката по отношение на групата със синдром на Даун, тяхната ранна диагностика, специфични особености на развитие и терапевтични стратегии за работа. В тази посока са публикациите с номерация Г6-1; Г7-1, 2,6,7,11,12,13,19,21,23; Г9-1; Г10- 1. Един от важните приноси от научно-изследователската дейност на д-р Шапкова-Танева, постигнат на базата на нейните задълбочени проучвания и изследвания в областта на Даун синдрома е извеждането на тази група деца извън общата на група на децата с интелектуална недостатъчност, като тя аргументира това с редицата специфики, проявявани в развитието, методите на работа, които дават резултат и прогнозата за успех.

• **Работа с деца с аутизъм** е друга област от работата на д-р Пенка Шапкова-Танева, на която тя е посветила сериозна част от своите трудове. В потвърждение на това мога да посоча публикации с номерация Г4-1; Г7-4, 5, 8, 24, 28. Тук определено не мога да подмина книгата на гл. ас. д-р Пенка Шапкова-Танева **„Как да работим с деца с аутизъм“** В нея авторката предлага информация относно спектъра от аутистични нарушения, спецификите, които се проявяват в развитието им, ранното въздействие и значението на семейната среда за успеха от терапията, както и практически подходи на работа, които предлагат чудесни възможности за преодоляване на дефицитите в тяхното развитие.

В поредицата от публикации, посветени на проблемите на аутизма, гл. ас. д-р Пенка Шапкова предлага актуална информация относно световните практики за работа, както и приложението на алтернативни техники, които водят до положителни резултати от терапевтичната работа.

• **Работа с деца с интелектуална недостатъчност.** Като примери, които свидетелстват за задълбочения интерес на кандидатката към проблема са публикациите под номера Г7-3,10,14,18,27,30. В тази посока не мога да не отбележа публикациите **„Проблеми на ранната психологопедагогическа помощ и училищна интеграция на децата с интелектуална недостатъчност“**, **„Специфика на съдържанието на програмите за ранно възпитание и обучение на деца с интелектуална недостатъчност“**, **„Арт-терапия за деца с умствена изостаналост“**. Във всички тях кандидатката продължава да търси креативни решения на проблемите, свързани с обучението и развитието на децата с интелектуална недостатъчност, формирането на полезни умения, които са

от изключително значение за повишаване качеството на живот. В споменатите публикации се предлага информация, която е полезна за специалните педагози, които изпитват огромна необходимост от насоки за работа с деца с интелектуална недостатъчност както и за техните родители.

- **Ранно въздействие и работа с родителите на деца със СОП.**

Това е следващата линия от изследователските интереси на д-р Шапкова-Танева. В тази посока са публикациите с номерация Г7-9, 23,25, 27, 30. Мога да отбележа в тази връзка заглавия като „**Специфика на съдържанието на програмите за ранно възпитание и обучение на деца с интелектуална недостатъчност**“, „**Особености на ранната диагностика и интервенция при деца с умствена изостаналост и деца с аутизъм**“ . Компетентно се представя информацията, свързана с необходимостта от провеждане на ранно въздействие и произтичащата от това ранна диагностика, създаването на продуктивни програми за рана интервенция, терапевтичните методи за преодоляване на дефицитите в развитието и родителите като важни участници в целия процес.

Прави впечатление научната публикация в индексирано чуждестранно издание.

Налице са 17 **библиографски цитирания** на гл. ас. д-р Пенка Шапкова-Танева в наши научни издания. Като доказателствен материал е приложена справка от Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“.

По отношение на **наукометричните показатели** мога да направя заключението, че гл. ас. д-р Пенка Тодорова Шапкова-Танева не само покрива, но и значително надхвърля минималните национални изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“.

4.2. Научноизследователската дейност на гл. ас. д-р Пенка Шапкова-Танева включва още участието ѝ в 11 национални проекти, всички те, посветени на обучението на децата със специални образователни потребности. Налице са многобройни участия в научни конференции и форуми по проблемите на Специалната педагогика.

4.3. Преподавателската дейност е свързана със Софийски Университет „Св. Климент Охридски“, където гл. ас. д-р Пенка Тодорова Шапкова-Танева е щатен преподавател с 18 годишен стаж. Дисциплините, по които

преподава са тясно свързани с нейните научни интереси, изброени по-горе.

5. Лични впечатления

Познавам гл. ас. д-р Пенка Шапкова-Танева от 18 години като иновативен и креативен учен и преподавател, като деен участник в научни форуми, конференции и симпозиуми. В отношенията си с колегите, кандидатката винаги е демонстрирала уважение и коректност.

Заключение

Направеният анализ и оценка на научноизследователската и преподавателската дейност на кандидата ми дават основание за формиране на следното становище: гл. ас. д-р Пенка Тодорова Шапкова-Танева е учен с доказани компетенции в своята научна област. Нейните изследвания и публикации отговарят напълно на съвременните тенденции в науката и практиката и са полезни, както за студентите, така и за специалистите, които работят с деца със специални образователни потребности

Представените документи и материали съответстват напълно на изискванията на Закона за академичното развитие РБ, на Правилника на неговото приложение, на вътрешните правилници за дейността, за развитието на академичния състав и за учебната дейност на СУ „Св. Кл. Охридски“. Това ми дава основание да предложа на уважаемото Научно жури да избере гл. ас. д-р Пенка Шапкова-Танева за академичната длъжност „доцент“.

11.11.2020 г.
Гр. София

Изготвил рецензията:
(доц. д-р Н. Балканска)

REVIEW

By **Assoc. Prof. Neda Zlatinova Balkanska**

on the pedagogical and research activity of

Chief Assistant Professor Penka Todorova Shapkova-Taneva, PhD,

candidate for the academic title of Associate Professor at Sofia University “St. Kliment Ohridski” in the area of higher education: 1. Pedagogical Sciences, 1.2. Pedagogy (Special Education – Pedagogy of Children with Intellectual Disability)

1. The competition for the academic title of Associate Professor in Special Education for the purposes of the Faculty of Educational Studies and the Arts at Sofia University “St. Kliment Ohridski” was legally promulgated in State Gazette, №74/ 21 August 2020. The competition has been announced and held with compliance to all clauses of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria and the Statute for its application. This allows the Scientific Jury to evaluate the candidate with respect to art. 24 of the LDASRB and art. 53 of the Statute for the application of the same law. The candidate has presented the full set of the necessary documentation for the procedure.

2. Only one candidate has applied for this competition – Chief Assist. Penka Todorova Shapkova-Taneva, PhD, currently a lecturer at Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Faculty of Early and Pre-school Pedagogy, Department of Special Education.

3. **Information about the candidate.** Chief Assist. Prof. Penka Shapkova, PhD graduated secondary school in 1992 at the General Secondary School “Hristo Smirnenski”, the town of Hisarya, with a profile in humanities. In 1997 she became a Master in Special Education with specializations in Speech Therapy and Pedagogy of Children with Intellectual Disability at SU “St. Kliment Ohridski”. During the same period, the candidate obtained a diploma for a second major in Culture Studies within the same higher educational institution. Since 2002 to present Chief Assist. Prof. Penka Shapkova, PhD has been teaching at the Department of Special Pedagogy of SU “St. Kliment Ohridski”. In 2013 she defended her doctoral thesis on *Cognitive functioning and educational possibilities for children with Down syndrome* with an academic advisor Prof. K. Karadzova, PhD. Since 2002 the candidate has participated in a number of trainings related to improving her qualification as a special educator, her research and teaching skills. For instance, some of the listed trainings includes *Sensor Processing and Brain Gym, Presentation and Presenting, Academic Writing*, etc. The

above mentioned can serve as a proof of the consistent interest and effort of Dr. Shapkova to develop and upgrade her qualification.

4. Research activity of the candidate

4.1. The **research production** of Chief Assist. Prof. Penka Shapkova-Taneva, PhD up to present includes 42 publications, of which 38 are reviewable for the purposes of the competition for conferral of the academic title of Associate Professor. They may be presented as follows:

Genre	Number	Single author publication	Co-author publication
Monographs, books, book chapters	3	2	1
Studies, articles	35	31	4

Several main directions of the research interests of the candidate may be differentiated within the complete works of the candidate:

Children with Down syndrome. Serious research work that concerns the problems of the group of children with Down syndrome has been done. Chief Assist. Prof. Penka Shapkova-Taneva, PhD skillfully combines scientific information with its practical application, which adds a high value to her publications. I cannot disregard the habilitation work for conferral of the academic title of Associate Professor on *Approaches for personal development, support and inclusion of children with Down syndrome*. Together with the rich theoretical foundations on the problem, practical models for stimulating the general development and overcoming of certain deficits typical for children with Down syndrome have been presented. As an additional illustration, the author describes singular cases from her practice and applies results from the conducted personal studies on the educational practice with children with Down syndrome. The obtained results offer additional valuable information on the specifics which the focus group of children have expressed, as well as directions for developing working methods. It is imperative to mention that this may be the first work in Bulgarian scientific literature dedicated to this topic which may be of interest to a wide audience of readers – specialists in different institutions, special and general pedagogues and parents of children with Down syndrome.

The candidate's interest in Down syndrome is provoked by her long, rigorous and consistent research on this topic. In the same vein, I may mention previous publications of Chief Assist. Prof. Shapkova-Taneva which prove her focus on the research topic and demonstrate the logical path of building a wholesome theoretical and practical conception regarding the group

with Down syndrome, their early diagnostics, specific developmental characteristics and therapeutic work strategies. Publications G6-1, G7-1, 2, 6, 7, 11, 12, 13, 19, 21, 23, G9-1, G10-1 address the same issues. One of the important contributions of the research work of Dr. Shapkova-Taneva, achieved through her thorough investigations and studies is the extraction of Down syndrome children from the common group of children with intellectual disabilities, and supporting her decision with a number of developmental specifics, work methods that bring results and prognosis for a successful outcome.

Working with autistic children is another area of the activity of Dr. Penka Shapkova-Taneva to which she has devoted a considerable part of her production. In confirmation to it, I will call upon publications G4-1, G7-4, 5, 8, 24, 28. Here I must mention the book of Chief Assist. Prof. Penka Shapkova-Taneva, PhD *How to Work with Autistic Children*. In it the author delivers information on autism spectrum disorders, concurrent developmental specifics, early interaction and importance of the family environment for a successful therapy, as well as practical approaches for work which present wonderful opportunities for overcoming developmental deficits.

In the number of publications dedicated to the problems of autism Chief Assist. Prof. Penka Shapkova, PhD has included current information on international work practices, as well as the application of alternative techniques which lead to positive results from therapeutic work.

Working with children with intellectual disability. The following publications testify for the comprehensive interest of the candidate in this problem: G7-3, 10, 14, 18, 27, 30. In this sense, I may not neglect the works *Problems of early psychopedagogical assistance and school integration of children with intellectual disability*, *Specifics of the content of programmes for early education and upbringing of children with intellectual disability*, *Art therapy for children with intellectual disability*. In all of them the candidate continues to search for creative solutions of problems related to teaching and development of children with intellectual disability, and the formation of useful skills which are of paramount importance for improving the quality of life. In the mentioned publications the author has included information useful for special educators who experience considerable need for directions when working with children with intellectual disability, as well as their parents.

Early influence and work with parents of SEN children. This is the next area of research interests of Dr. Shapkova-Taneva. Publications G7-9, 23, 25, 27, 30 address these issues. I may also mention the following titles: *Specifics of the content of programmes for early*

education and upbringing of children with intellectual disability, Specifics of early diagnostics and intervention in children with intellectual disability and autistic children. The author competently presents information related to the necessity of exercising early influence and hence early diagnostics, the creation of productive programmes for early intervention, therapeutic methods for overcoming developmental deficiencies and including parents as important participants in the entire process.

The research publication in an indexed international journal is notable.

There are **17 bibliographic citations** of Chief Assist. Prof. Penka Shapkova-Taneva, PhD in local research journals. An inquiry from the National Library “St. Cyril and St. Methodius” serves as a proof for this statement.

Regarding the **scientometric indicators**, I may conclude that Chief Assist. Prof. Penka Shapkova-Taneva, PhD does not only meet, but rather significantly exceeds the minimal national requirements for conferral of the academic title of Associate Professor.

4.2. The **research activity** of Chief Assist. Prof. Penka Shapkova-Taneva, PhD also includes her participation in 11 national projects, all of which dedicated to teaching children with special educational needs. There are numerous participations in scientific conferences and forums on special education.

4.3. The **pedagogical activity** of the candidate is related to Sofia University “St. Kliment Ohridski”, where Chief Assist. Prof. Penka Todorova Shapkova-Taneva, PhD has acquired an 18-year experience as a tenure track lecturer. The disciplines she teaches are closely related to her research interests listed above.

5. Personal impressions.

I have known Chief Assist. Prof. Penka Shapkova-Taneva, PhD for 18 years as an innovative and creative scholar and lecturer, active participant in scientific forums, conferences and symposia. In her relations with colleagues the candidate has always demonstrated respectful and correct attitude.

Conclusion

On the basis of the analysis and evaluation of the research and pedagogical activity of the candidate I may formulate the following standpoint: Chief Assist. Prof. Penka Todorova-Shapkova-Taneva, PhD is a scholar with proven competence in her research area. Her studies

and publications fully meet the current trends in science and practice and are useful both to students, and to specialists who work with children with special educational needs.

The presented documentation and materials comply with the requirements of the LDASRB, the Statute for its application, the internal regulations on the activity, development of academic staff and the educational activity of SU “St. Kliment Ohridski”. This allows me to suggest to the honorable Scientific Jury to vote in favour of conferring the academic title of Associate Professor to Chief Assist. Prof. Penka Shapkova-Taneva, PhD.

11.11.2020

Sofia

Referee:

(Assoc. Prof. Neda Balkanska, PhD)